

# KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

**Előfizetési díjak:**

|            |        |
|------------|--------|
| Egészévre  | 8 kor. |
| Félévre    | 4 "    |
| Negyedévre | 2 "    |

A társulat minden rendű tagjai  
a lapot tagdíjajkért kapják.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szer-  
keztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz-  
tári,— az esetleges reklamációk pedig a  
kiadóhivatalnak küldendők.

## A »Gyulafehérvári Központi Oltáregylet« zászlószentelési ünnepe.

1902. június 6-án Jézus legszentebb Szíveinek ünnepén.

### ÜNNEPI VERS.

Köszöntelek, te tiszta, drága ünnep,  
Hit, szeretet, imádás ünnepe!  
Köszöntelek, Krisztusnak lobogója,  
Melyet hitünk ma itt felszentele.  
Szívben sóhaj, szemekben könyek árja  
És minden ajkon lelkes, hő ima  
Jézus Szívéhez s benne egyesülve,  
Nincs ennél szentebb, szebb harmónia!

Miként a tétlen éj sötét nyomában  
Kigyúl a hajnal fényes bibora  
S kalásztigérő, kincsetérő mesgyén  
A gazda újra vígan szánt tova;  
Az elvetett mag mindenütt kizsendül,  
Susog a lomb, ragyog a fényzőn...  
Úgy kel szívünkben szebb jövő reménye,  
Te drága ünnep, rég várt jöttödön!

S látom, hol egykor Jézus szent hitéért  
Az ősi vérnek bő patakja folyt,  
Hol palota és nádtetejü kunyhó  
Megannyi hősnak szent bölcsője volt. —  
Erdélynek szép virányin újra látom,  
Hogy fényesebben kél a régi nap  
S emberszivekben Krisztus szent szerelme  
Munkálkodóbb lesz s egyre bátorabb.

Szent Irgalom, te újra sorra járod  
Szegények, árvák, özvegyek lakát;  
Te, Szeretet, a szenvedések ágán  
Vigasztnak hinted enyhe balsamát;  
Hitetlenek közt, tévelygők sorában  
A hitnek látom sok, sok angyalát  
S a kit felejtett: Krisztusához tér meg,  
Hitében egy lesz s boldog sok család.

S hol elhagyatva állott annyi templom,  
Koldusszegényen lsten hajloka —  
Női sziveknek méhszorgalma szárnyán  
Ma már a munka is betér oda.  
Es újra fényben, díszben áll az oltár,  
A hol Te, Jézus érettünk lakol  
S vigasztalást lel ékes trónusodnál,  
Ki hittel hozzád elzarándokol...

Zászlód alatt, kik itt ma összejöttünk,  
Reánk is áraszd szent áldásodat  
S kik nevedért dolgozni, tenni készek —  
Szolgádat szivedbe befogadd!  
Segíts, vezess! Ha csüggedünk, vigasztalj!  
Legyen erős hívőid tábora  
S a boldogság, a tiszta üdv sugára  
Erdély egeről nem huny el soha!

*Szentér Ferenc.*

Szívünknek teljes szeretetével, élő hittől áradó lelünknek féltő reményével vártuk mindnyájan azt az emlékezetes napot, központi oltáregyesületünknek fényes ünnepét. Készültünk régóta, készültünk reá tokozott buzgósággal: előkészítettük lelünknek, hogy méltó legyen annak fontosságához, felkészítettük szívünket a legnagyobb odaadással azon magasztos keresztény eszméért, a melyet Erdély katonikusai e napon a maga hatalmas megvalósulásában ünnepelni szándékoztak, hogy mindnyájan egy szív és egy lélek legyünk Krisztus testének és vérenek hő imadásában és igaz szeretetében. Egy nagy testvériséget létesítettünk valamennyien egymás közt, a melynek eszményi szálai nemes lelkű dicső- és szép tettekben gazdag hölgyeknek játékos kezeiből indultak ki, akik mindent elkövettek, hogy bennünket minden különbség nélkül az élő hitnek munkás mezején, az evangéliumi Úr szőlőjében tartott diszes ünnepnek közös örömeiben határtalan szeretettel egyesítsenek. Örök hála legyen érte mindazoknak, a kik e főséges célért önzetlenül fáradoztak, kik mindnyájan oda kívántak állani ezen lobogó alá, a melynek harcosai a megváltás szeretetében állhatatosan kívánnak küzdeni a kor romlott szellemének gonosz munkája ellen. Közöny és hitelenség támad mindenütt a szívekben, ápolja ezt a nagy társadalomnak felületes műveltsége, mely látásra ugyan elég mutató, de melynek tartalma hitvány. — Ezt a társadalmat mintegy új erkölcsi életre ébreszteni s ismét visszavezetni az őszinte hithez, a valódi istenfélelemhez, a mely minden földi bölcseségnek kezdete, visszatéríteni pedig épen azzal a hitbeli ténynyel, a melyben megrázó módon nyilatkozott meg az Istenségnek irántunk való szeretete, a legfölségesebb Oltáriszentségnek örökös imadásával, ez az Oltáregyesületek megbecsülhetetlen munkája. És ezért volt olyan nagy fontosságú a mi ünnepünk, amelyen az erdélyi oltáregyesületek közös zászlaját szenteltük, hogy körje csoportosulva a jövőben mindnyájan nemes célunk ügyében eredményesen munkálkodhassunk.

Részletes tudósításunk az ünnepség lefolyásáról a következő:

#### *A vendégek fogadása.*

Gyulafehérvár, az öt metropolis, egészen megmozdult. Az egyes vidéki oltáregyesületek a legszebb rokonszenvenet tanúsítják a központ intézkedése iránt és azért, a melyik csak tellette, áldozatot nem kimélt s elküldötte tagjait ezen fényes ünnepségre úgy, hogy városunkba már június hó 4-én mindenfelől özönlének a vendégek, kiket az egyes vonatok érkezésekor a vasuti indóháznál egy 6 tagú bizottság fogadott és szállított ez alkalomra külön rendelkezésére álló kocsikban a szállásokra. Az idejekorán jelentkezők magánházaknál, a később érkezettek szállodákban nyertek alkalmas lakást.

#### *Az ünnepség kezdete az irgalmas nővérek zárdájában.*

Június 5-én délután 6 óraker kezdődött az ünnepség *Glattfelder* Gyula dr., a budapesti központi papnevelő tanulmányi felügyelője ünnepi szentbeszédjével. A rokonszenven fiatal szónok Jézus szent Szíve tisztelgéséről és az oltáregyesületi zászlószentelés magasztosságáról szólott. Beszéde telve volt

a legszebb gondolatokkal, a melyeknek nagy hatást kölcsönözött az ügyes előadás és szépen csengő orgánuma.

Szent beszéd után a körmenet, melyet *Ujfalusi F.* dr. apátkanonok ur nagy segédlettel vezetett, a fehérruhás leánykák hosszú sora között kivonult a zárdá kertjébe. Itt a lombfűtéses oltárnál, a hova eljöttek az ég madarai is gyönyörködni, verőfényes időben elvégezte a Jézus szent Szívéről szóló litániát és a megkérlelő könyörgéseket. A verespataki és a zalathnai hívek a körmenet után a helyi szentfennrendi templomba és a vendégek nagyrésze a székesegyházba vonult, hogy elvégezhessék szent gyónásukat. Szent gyónás után mindenki hazatért szállására. Csendes este szolgált le mozgalmas városunkra, hogy másnap annál nagyobb fénynyel, lelkesedéssel üthessük meg az örökké emlékezetes ünnepséget.

#### *Zászlószentelés a székesegyházban.*

Az irgalmas nővérek templomában elhelyezett zászlót festői szépségű körmenettel hoztuk fel reggeli 8 óra után a székesegyházba. Megelőzőleg *Ujfalusi J. dr.* apát ur „*Veni Sancte*”-t mondott s ennek végeztével megindult a menet. A körmenetben részt vettek: az összes kath. iskolák növendékei és tanárai, a helybeli és vidéki papság tekintélyes része felér karingben, a celebrans *Ujfalusi dr.* a segédlettel, aztán a koszosor leányok a felszentelendő zászlóval, a környék kath. hívői sajtát zászlóik alatt — nevezetesen *Vöröspatak, Zalathna, Borbánd, Szászsebes* stb. és beláthatatlan közönség. Gyönyörűség volt ezen a fényes menetben végig tekinteni, a melyet igaz buzgóság hevített. Szent énekeket zengetve vonult fel a körmenet a székesegyházba.

Az öreg katedrálisajtól diszt öltött magára. Zöld lombok, pápai és nemzeti színt lohogók enyhítették vibrálótt csupasz falainak komolyságát. Mindenfelé szent öröm áradt szét. Delejes áramként járta be az összes szíveket, imát fakasztott az ajkakra, könyveseppet a szemekbe. 9 óra körül a szó szoros értelmében tömve volt a katedrális. Nehány ezer ember tolongott és szorongott benne. Hirtelen mozgás támad. A zászlóanya *Kornis Berta grófnő* ő méltósága — ki a mi áldott kegyelmes asszonyunkat helyettesíté ez ünnepségen — lépett be a koszosor leányoktól környezve s az oltáregyesület több tisztviselőitől kísérvé a templomba s helyt foglalt a számára a középhajó elejének jobb oldalán készített emelvényen. Nemsokára megkondult az öreg „*Mihály*,” a nagy harang; püspök urunk közeledtet jelzé. Teljes díszben vonult be a püspök ur, felhangzott a kóruson az ünnepi „*Ecce sacerdos!* . . .” lelkesen, magasztosan. Térdre borul az ezernyi közönség áldást kérve főpásztorától. A püspök ur áldást osztva halad végig a közönség sorátala közt, trónusára lép, egyházi ornatust ölt magára s azután megkezdődik a legszentebb ténykedés, a szentmise, melyet maga főpásztorunk végzett. És ezen a szent napon, Jézus legszentebb Szívének ünnepén, mily forró szeretettel egyesült főpásztorunk a lelkek pásztorával, Jézussal, hiszen minden szava, minden tette Jézus legszentebb Szívének dicséretét, imadását hirdeti. *In Corde Jesu salus!* Igen, Jézus szívében az üdv. Boldogok csakugyan, kik üdvüket ebben a szentéges Szívben keresik — és tel is találják.

Végig néztünk a nagy katedrálison. Oriási embertömeg imádkozik, morzsolgatja olvasóját; nem zavarja a kiállhatatlan hőség, a szorongás. És csodák csodája s bála érte a jó Istennek, semminemű baleset vagy roszullét nem fordult elő. A lélek emelkedettsége a testi erőket is edzette, fokozta.

Feledhetlen jelenetet képezett a vidéki híveknek áldozása. A vöröspataki, sebesi, borbándi és — kiváltképen — a petrozsényiek — egytől-egyig bányászok — zászlójuk alatt vonultak a szentélybe, hogy püspök urunk kezéből vegyék magukhoz az Úr testét. Az áldozás után háromszor meghajtották lobogójukat s ihlettséggel arcon mentek szép sorrendben vissza előbbi helyökre. Ezen a szép jeleneten mindnyájan épültünk.

A nagymise alatt a korus Schubert „Missa Solemnis“-ét B durban adta elő, Resch karnagyunk vezetésével. Resch Rudolf (dunabogdányi kitanító), Katioka és Mariska kisasszonyok, karnagyunk testvérei és zene- meg ének terén versenytársai, Barts Márton syndikus és tanítói, Székál Mihály vasuti tisztviselő, körülbelül 10 főgymn. tanuló, a helybeli cs. és kir. 31-ik ezredének zenekarából 15 legény vonó hangszerrel stb. alkották a hatalmas kart. Mindig az igaz elismerés hangján szólottunk a mi derék és fáradságtalan karnagyunknak működéséről, melylyel csodával határos dolgokat alkot, és ezuttal is meghajlunk előtte. A Missa Solemnis, a betétek előadása a legkényesebb igényeknek is teljesen megfelelt. Méltó volt az ünnepséghez, sőt ennek egyik legkiválóbb fénypontját képezte.

Az ünnepi nagymise végeztével püspök urunk a szöszekre lépett s főpásztori szívének melegével szólott az ajkán csilingó híveikhez. Szívből beszélt és szívhez szólott. Fogékony talajra hullott a jó mag s tudjuk, hogy megtermi gyümölcsseit. A beszéd után püspök urunk megszentelte a zászlót. Reá hullott a szentelt víz áldó harmatja, beburkolá az illatos tömjén felhője, elhangzott felette a püspök imádkozó szava s a zászló most már nem egyszerű dísz, pusztá jel, hanem egy eszmének a hirdetője, a megteatesülése; egy eszmének mely szívünkben ég s melynek tüze emészt; egy eszmének, mely büszkeséggel tölt el s mindig fölemel — hogy katolicusok vagyunk, egyházunknak bűtése gyermekei. Föl-emelte most a remek zászlót Kárpiss J. szerkesztőtársunk, „bádd lengjen bátran, szabadon és lassák fenn, lenut és minden oldalán!“ Ezzel a zászlóval előre! In hoc signo vinces!

#### Diszgyülés a főgymnasium tornacsarnokában.

És most az ünnepség sorrendje értelmében a főgymnasium szépen felszított tornacsarnokába vonult az ünnepelő közönség. Ember ember hátán szorongott. Püspök urunk megnyitotta a gyűlést. Azután Kánter Károly apátplebános tartott ékes beszédet az oltáregyletek keletkezéséről, szükségességéről és azok szervezéséről. Az egylet működéséről Scóthy Gyula igazgató a következő jelentést terjeszt elő:

Méltóságos Püspök Ur! Mélyen tisztelt Diszgyülés!

Az élet bármily kicsiny és rövid, megbecsülendő. Az a legkisebb bogár, a kicsinyke fűszál bánulatunkat kelti fel, mert él.

Hátha még az élet azt célozza kizárólag, hogy Jézus Krisztust az Oltáriszentségben szolgálja?!—Ilyen rövid életet élt még ez ideig a mi Oltáregylestülünk zajtalanul, csendben, de élt, mert hisz Jézus élete is az Oltáriszentségben zajtalan és csendes.

Egyesületünk életének első szikrája a méltóságos püspök irtól indult ki 1898. év nagyestűrtökén, tovább fejlesztették dr. Ujtalasi József apátkanonok s Gyulafehérvár lelkes bölgyei.

Éltünk ott az Oltáriszentség körül a zárdá templomában, mely kicsinynek bizonyult, mióta ez egyesület él; 43 gyűlésen tanácskoztunk, mit tegyünk Jézusért; munkálkodtunk Jézusért s e munkánk eredményes kiállítás lett; éltünk és élünk, mert kegyelmes Főpásztorunk kegyeiből kétszer a lelkigyakorlatok kimondhatatlan jótéteményeiben részestl-tünk; éltünk, mert sokszor felkerestük Jézus irgalom székét s egyesültünk a szentségi Ur Jézussal.

Enek a szent Szívnél köszönhetjük, hogy egyesületünkben a legnagyobb egyetértés uralkodott; nem is lehet az más-kép; hol Jézus szeretete uralkodik, ott a béke lengi át a szíveket.

Itt vagyunk most egy zászló körül — lengjen hát e zászló s vonja maga köré a szíveket.

De nem magunk vagyunk az Ur Jézus körül, sir a lel-kem az örömtől, mert minden hónap első vasárnapján 59 fiók-egyesületnek 9 ezer tagja könyörög az Oltáriszentség előtt a mi Erdélyünk jólétéért, egységéért; egy szívet, egy lelket aka-runk teremteni a mi Jézusunknak.

Hogy ennyire vagyunk, azt első sorban köszönjük az Ur Jézusnak, ki visszhangja keltette a lelkekben szavát; továbbá köszönjük Ngos Kánter urnak; ő tudná megmondani, mennyi

zaklató levelet kapott ő tőlünk, de nála nélkül igazán sem-mire sem tudtunk volna menni. Illő, hogy itt a diszgyülés előtt mondjunk ezert neki hálás köszönetet. Méltóztassanak tu-domásul venni e rövid jelentésemet s egyesületünk céljára való tekintetből ajánlom az Emlékkfüzet beszerzését, melyben összegyűjtve találunk bőven mindent. Éljen Jézus szeretete szívünkben!!

Az igazgató jelentését, mely hosszabban és részlete-szebben az ezen ünnepség alkalmából kiadott „Emlékkfüzet“-ben olvasható, hálás elismerés mellett tudomásul vették. A tisztviselők újból megválasztattak é. p. egyhangulag. Az igazi érdem méltatása ezen aktus.

Az egylet tisztviselői és választmánya:

Elnök: Avéd Jánosé.

Alenökök: Korbuly Ignácé, Guardazouy Józsefé.

Főjegyző: dr. Csabry Bonifácé.

Aljegyzők: dr. Szöcs Akosné és Papp Györgyné.

Pénztáros: Roska Józsefé.

Ruhatáros: Fogarasi Jánosé.

Választmány:

Frühlich Gyuláné, özv. Issekutz Jánosné, gróf Klebels-berg Józsefné, dr. Péter Jánosné, dr. Setz Károlyné, Willers-dorfer Ferencné, Kovács Zsigmondé, Székely Gyuláné, Má-násy Istvánné, Kározy Sándorné, Aron Eugenia, Güttner Augustia, dr. Cseryné Béláné, Barts Mártonné, Csia Lázárné, Szentgyörgyi Mórné, Grund Jozsefné, özv. Pákoszta Józsefné, Duduz Péterné, Száva Róza, Naláczy Adámné, Csacsedy Józsefné, özv. Klemens Jánosné, özv. Kastaly Gyuláné, No-vák Ferencné, Balló Lázárné, Löw Józsefné, Löw Emilné, Sühr Károlyné, Váczy Józsefné, Zinnern Natália, özv. Löw Mihályné, özv. Obert Károlyné, özv. Hannel Károlyné, Csirlea Györgyné, Présia Romuluszné, Danfi Károlyné, Fehér Ala-josné, dr. Mohay Sándorné, özv. Kryzsevsky Rezsóné.

A pénztári jelentés a következő:

„Pénztári jelentés.

Ez év május 4-kén tartott gyűlés egy bizottságot kül-dött ki a pénztár megvizsgálására. E bizottság tagjai: dr. Szöcs Akosné, Présia Romuluszné, özv. Kastaly Gyuláné és Papp Györgyné május 6-án végezték munkájukat, követke-ző eredménnyel:

|  |               |
|--|---------------|
| Pénztári készlet 1902-re . . . . .     | 1559 K. 05 f. |
| 1902. év május 4-éig befolyt . . . . . | 1153 „ 91 f.  |
| összesen . . . . .                     | 2712 K. 96 f. |
| 1902. máj. 4-ig kiadott . . . . .      | 1586 „ 66 f.  |
| jelenlegi pénztári készlet . . . . .   | 1126 „ 30 f.  |

Ez összeg a gyfhehárvári takarékpénztárban van letéve és gyűmölcsözőtetőleg kezeletik.

A fent nevezett bizottság a pénztári könyvet következő záradékkal látta el:

„A pénztárt és számadást átvizsgálva mindent rendben találtunk.“ Dr. Szöcs Akosné, Présia Romuluszné, özv. Kastaly Gyuláné és Papp Györgyné.

Ezt is elismerés é köszönet mellett tudomásul vették. A diszgyülés többi pontját képező előadások: ének, szavalat stb. szépen sikerültek s zajos tetszést arattak.

Már elbaragozták az „Angelus“-t, midőn a nagy kö-zönség ebédre vonult. A tisztí kaszinó disztermében 270 terít-ék volt s a külső teremben is vagy 30-an elhelyezkedtek. Bőjtös menu volt (péntek lévén), de izletes ebédéről Bartháné kellőképen gondoskodott, a jó bort a püspöki pincének kö-szönhetjük. Ebéd alatt püspök urunk a teremben végig sétált s mindenkihez volt egy-két szava. Felolvasták az ebéd folyamán az érkezett sürgönyöket, melyekről más helyütt számolunk be. D. u. 2 órákor püspök ur a papsággal együtt az eucha-ristikus kongresszusra ment.

Az Eucharisztikus kongresszus lefolyásáról lapunk közelebbi számában tozunk referálni. A kongresszuson történt előadások különben külön füzetben is meg toznak jelenni.

*A délutáni ünnepség a székesegyházban.*

Az eucharisztikus kongresszus végeztével püspök úr vezérese alatt a papság d. u. 5 óra felé a székesegyházba vonult, melyet ekkorára már zsúfolásig megtöltött az áhitatoskodók nagy sokasága. A kar Fűbrer „Veni-Sancte”-jét orgona és vonós zenekísérettel énekelte. Azután újból Kanter Károly tartotta meg nagyszabású beszédét az Oltáriszentség buzgó imádasáról. Többek között hosszasan időzött annál a gondolatnál, hogy mit kíván a legméltóságosabb Oltáriszentségben jelenlevő Úr Krisztus az ő követőitől. Beszéde gyűjtött, mint a tűz és éles hangja valamerre csak szétterjedt a tágas katedrálisban, szétharapózott a lelkesülést abuzgalom, az áldozatos imáadás, a mely közvetlen, láradhatlan lelkéből, feltöltő hatalmas szónoklatából egészen átragadt és szétterült az ábitatoskodók nagy sokaságán. A Resch-testvérek ritka precizitással elő Petrus Griesbacher Litania SS. Cordis Jesu-t. A polifon-stylusban komponált zeneművet harmonizálás, változó imitatio, az egyházi zeneművek igazi remekévé teszik.

Végre Resch karnagy négyszólamu kontrapunktikus feldolgozású *Salve* Reginája került nagy hangterjedelemmel előadás alá; — azután püspök úr megegyezésre megáldotta az ő kedves hiveit — kik közül sokan még az nap az esti gyorsvonattal elutaztak — ez áldású ünnepség örömeit és boldogságát vive haza magukkal emléktől és buzdítással — a munkás jöve. Ugy legyen!

\*

**Jézus zászlaja alatt.**

A „Gyulafehérvári Központi Oltáregylet” zászlószentelési ünnepe alkalmából írta **U. Gy.**

I.

*Göngyöljük ki, rajta hát,  
Jézus Szíve zászlaját!  
Tartsuk a magasba fel:  
Ez legyen nekünk a jel!  
Lengjen Jézus szent Szívének képe!  
Hulljunk térdre mindnyájan köréje.*

II.

*Zászlónk tiszta, hófehér,  
Hozzá szeny és por nem ér,  
Fel! kövessük e jelet!  
Tiszta utakon vezet.  
Szende liljomok között haladva  
Csak előre. Jézus hű csapatja!*

III.

*A kinek sajnó szíve,  
Jöjjen az közénk ide!  
E zászló Ahhoz vezet,  
A ki gyógyít sziveket.  
Nem rombolva, nem tiporva, vágva:  
Aldást osztva győz zászlónk királya.*

IV.

*Szüzi, kebel ártatlan  
Csak tekints e jelre fel!  
Szíve annak szent marad,  
Ki e jel után halad,*

*Itt a szent kalász, erősítő bor  
Melytől Jézus szeretete följörr.*

V.

*Lengj hát zászlónk, szent jelünk!  
Hozzád mind hűvek leszünk.  
Ha szemünk rád föltekint,  
Uj erőt nyerünk megint.  
Zászlónk, ó mutasd utunk az éghez!  
Ő vezess minket Jézus Szívéhez!*

**Készülődés a székeley kongresszusra.\*)**

Régóta és sokat irnak mindenfelől a székeleyföld, illetve a székeley nép bajairól. Nem tudom, hogy a kik irtak és irnak, ismerik-e mind a székeleyt? és a mit irnak, azt tapasztalatukból, meggyőződésből írják e?

Ismeretes, hogy újabb kérdéssről alig jelent meg annyi újságicikk, mint az ugynevezett székeley kérdéssről; de azért azokból nem igen lehet megtudni, hogy tulajdonképen hát mi is az a székeley kérdés. A nézetek, a vélemények idevontakozólag nem egyezők, sőt nagyon is eltérők.

Az egyik székeleyt akar menteni; a másik meg azt kérdi, hogy hát miben és miből akarja menteni? Az egyik azt mondja, hogy nem tud a székeley élni, kénytelen elhagyni hazáját, kiköltözni abból, menjünk segítségére s telepítsük oda a hol gyér a magyar és erősítsük magunkat vele; a másik meg azt mondja, hogy hagyjanak békét, ne vigyék innen el az embert, most sincs munkás erők, maholnap még házi cselédek sem kapunk. És így tovább.

No, de ha eltérők is a nézetek, és ha nem is olyanok az állapotok, mint a hogy azt a vándor újságírók festik, de azért tagadni nem lehet, hogy baj van, még pedig régóta, és azzal már valahára foglalkozni kell.

Tagadni nem lehet, hogy nyomoruságban él a nép, efölött keservesen panaszkodik, nem bírja a ránehezülő terhet, amely annyifele, hogy számba sem tudja venni s számban sem tudja tartani.

Kevés a földje, annak terméséből nem igen bírja kiadásait fedezni. A lakosság ugyan általában talán ma sem sürűbb, mint eddig volt, mert a többség lassu hullámlásban észrevétlenül előrad különböző irányban mindenfelé úgy, hogy ma az országban mindenütt van székeley. De a hounmaradtoknak mégis nehéz az élet.

A szűkségelek nagyon megsokasodtak, a jövedelmi források pedig ennek megfelelőleg nem szaporodtak. Kiadásai fedezésére kölcsönhöz nyult, azt nem fizette, adósságba keveredett. Ugy el van a nép adósságra általában mindenfelé, hogy fogalma sincs arról annak, a ki a néppel nem érintkezik. Ez a legnagyobb baj, a mi a székeleyt nyomja. A mit munkájával keres, azt kamatba kell, hogy adja, és így nem győzi váltót ad róla; váltóval el van árasztva az egész székeleyföld. Kezdődött pedig ez azáltal, hogy a pénzüntézeteknél könnyen jutott pénzhez, azt felvette, nem tudta vagy nem is akarta fizetni s az adósság kezdette foltogatni. Tudok esetet, hogy annyi kölcsönt vett föl, hogy az apjától örökölt ősi kis székeley birtoka nem ér annyit; és kapott rá, adtak neki; pedig tudhatták, hogy hogyan áll. Mire való ennek a népnek váltókölcsönt adni? Hiszen ez a nép nem üzleti nép, nem vállalkozó. Valóban, a ki ennek a népnek kölcsönt adott, az nem jót tett vele, hanem a legnagyobb rosszat.

Ezeket a szomorú állapotokat mindenki tudja régóta. És mégis figyelmeztette valaki a népet? óvta a könnyelmű adósságesinálástól? Senki! Sőt lehettek önzők, a kik úgy vé-

\*Ezen kiváló cikket, melyet az érdemes s a székeleyiséget és annak ószasz viszonyait teljesen ismerő szerző a „Székeleyföld” részére írt, aktuális voltánál fogva szívesen közöljük. Szerk.

lekedtek, hogy az eladósodott embertől könnyebben lehet földet vásárolni. Nem volt a népek jóakarója senki.

Hát a papság? hiszeu a pap a népek atyja; az volt mindenkor, nem csak a lelkiekben, hanem mindenkiben. Ha a pap észrevette, hogy hivei közül ez vagy az a rossz uton van, nem nyugodott, míg azt jó utra nem térítette. Tessék csak visszazongolni az öregebbeknek, hogy mi volt ennek-előtte a faluban a pap? Mindenki feltétlen bizalommal volt iránta, neki volt a legnagyobb tekintélye, a legaldásosabb befolyása mindenfelé. Mert volna csak régen valaki részegkedni, korcsmában fetrengeni, lebnjokban egész éjjeleken át elkartyázni, könnyelmű adósságbá keveredni! Az ilyen nem maradt volna meg a faluban.

Hát ma? Tudja Isten! kimondani sem igen merem, de nekem úgy jó, mintha a papnak itt-ott nem lenne a kívánt hatása, elegendő befolyása a népre. Hogy mi lehet ennek az oka (ha ez így van?) én azt nem tudom. Lehet, hogy mások a viszonyok; lehet, hogy a népek sincs meg a bizalma a pap iránt, mint a kinek a sokféle teher mellett is még ma is fizetnie kell a képét. De lehet egyébben is az oka.

Egyik paptársammal, a ki a népet nagyon szereti s a kit a nép nagyon szeret, a multakban a nép bajairól beszélve oda nyilatkozott, hogy a szabadkőművesség hatása falun is megérzik. Azt mondta, hogy, Szentgyörgyről van, a hol egyesek megfordulnak és a miéik a hatása észrevehető. Elszörnyülködtem hallva a szabadkőművességről falun a nép között. Istenem! a székelység és a szabadkőművesség! Nő még csak épen e kellett a székelyek! Valóban e kettő egymásnak való, mint a csak akár egymásnak volna teremtve. A székelység egyszerű, őszinte, becsületes, nyílt jellem és a tükös szabadkőművesség rejtelmesség! E kettő igazán talál egymással, igazán egymásnak való! Szabadkőműves székelő! Hallottál ilyet? Elképzelhetsz ilyet? Azt mondják, hogy van. No, hát higgye, aki tudja; én el sem tudom képzelni, hogy mi lehet. Szabad székeltyt igen, de szabadkőműves székeltyt nem.

Mindenesetre nagy baj, ha a pap és a hivei között nincs meg a kölcsönös szeretet, vonzalom, ha ellentét vagy épen harc van közöttük, mert ilyenkor a pap munkálkodása meg van bécitva, működése hatástalan. Pedig szomorú, de néha itt-ott van eset rá. Az meg épen szinte közönséges számba megy, hogy a pap és az előjáróság egymással éiben áll, harcban van; pedig nekik egymással kezefogva kellene működni a nép jólétén.

Segíteni kell a népet, de nem szabadkőművességgel, hanem erős tiszta fajszeretettel a kereszténység szellemében. Oda kell hatni, hogy legyen a székelty tisztesség, becsületes, vallásos, erkölcsös, munkaszerető, egyszerű, takarékos és józan-életű: mert ha nem ilyen, segítségére jöhetsz a magyar állam összes erejével, nem tudod megmenteni.

Milyen rosszul esik pld. látni városokou a székelty cselelédség frivoliságát, szemtelenségét, romlottságát! holott a székelty természeténél fogva szemérmes. Az ilyenek nem kapták meg otthon a kelő erkölcsi alapot, nem vitték azt hazulról magukkal. Az ilyenek szegényere vannak a székelty névnek, nem rokonzenvét keltenek az idegenben a székelty iránt, hanem ellenszenvet.

Növelni kell a népben a munkakedvet, oda kell hatni, hogy pusztuljon az ugynevezett székelty tökéletlenség, és gondoskodni kell, hogy ueki való munkát kapjon. Minő szegényen pld. Kolozsvárt, hogy az utcaseprők székeltyek, a legépebb és erőteljesebb székeltyek. Hát utcaseprőnek való a székelty, hát nem kap magának valamivel vemesítőbb munkát, mint másnak a piszkát gyűjteni? Hiszen ez a legalsórendűbb foglalkozás, a melyet piszok népséggel szoktak végeztetni.

Az egész székelyméntési mozgalomnak az alappondolata — nagyon helyesen — az, hogy a székelty ne ingyenpenzt kapjon, hanem munkát, hogy dolgozva keressen pénzt. Csakhogy neki való munkáról kell gondoskodni, a mihez kedve van, a mit megszeret és a mit megbir. A vasútépítés és vízszabályozási munkák eléggé megmutatták, hogy az ilyen munkálato-

kat még nem igen tudta megkedvelni; belefogott, de aztán otthagya és idegen munkásokat kellett sok hely helyébe hoztatni.

Az bizonyos, hogy otthon kell a székeltyt erősíteni ősi fészkeiben és erre módot kell találni; az állam a saját érdekében köteles idevonatkozólag minden lehető megtenni. A megilletés és erősítés forrásául szolgáló munkanemek, iparvállalatok és más alkotások mellett és még előbb a jelenleg rajtlevő terheken kellene könnyíteni. Legelső sorban a képet kellene levenni a nyakáról, az arányosítást és tagosítást beszűntetni, azokat új alapokra fektetni úgy, hogy elegendő közhely hitosítások. Törvényi eg kellene gondoskodni, hogy egy bizonyos mekkoraságu birtok és felszerelése ne legyen lefoglalható, arra ne lehessen végrehajtást vinni.

Es sok minden egyéb még, a mit egy szuszra nem lehet elmondani s a mit egy újságcikkbe nem lehet beszéltani. A küszöbön levő székelty kongresszus mindeat összegyűjt és mindenre keres orvoszert. Bizalommal nézhetünk eléje, mert úgytluk iránt meg van a jóakarát mindenütt.

Csakhogy aztán mi se hagyjuk magukat, hanem akarjunk élni, mert ha nem akarunk, jöbet segítségünkre az egész világ, nem tud megmenteni, elvesztluk.

Pál István.

## A katekizmus kérdése.

Varga Sándortól.

V.

Egyébiránt az én reformtervem nem zárja ki a katekizmusban jelzett kérdéseket, mert e kérdések a paragrafus végére helyezhetők akár változatlanul, akár változtatva. Mivel azonban legértelmesebben a példa beszél, az említett §. 18 kérdéséből nyolcat bemutatok a katekizmus alakjában (az első oldalon) és ugyanezt a tervezetemet szerint egymás mellé helyezve (a második oldalon).

### 1. §. Az Istenről.

46. *Miért mondd, hogy az Isten minden tud?*

Mert azt, a mi elmúlt, a mi most van, s a mi még csak lesz, Isten mind tudja, még legtitkosabb gondolatainkat is.

Isten a szíveket és veséket vizsgálja. (Zsolt. 7, 10.)

47. *Miért mondd, hogy az Isten mindenütt jelen van?*

Mert ő mindenütt van, mennyben, földön s minden helyen.

Az Isten „egyikünkötől sincs messze: mert ő benne élünk, mozgunk és vagyunk“. (Ap. csel. 17, 27, 28.)

48. *Miért mondd, hogy az Isten mindenható?*

Mert mindent megtehet, a mit akar.

„Istennél semmi sem lehetetlen.“ (Luk. 1, 37.)

49. *Miért mondd, hogy az Isten végtelenül bölcs?*

Mert ő mindent úgy tud elrendelni, hogy jobban nem lehet.

„Mely igen fölségesek a te műveid Uram! mindeneket bölcseséggel cselekedtél.“ (Zsolt. 103, 24.)

50. *Miért mondd, hogy az Isten végtelenül szent és igazságos*

### 1. §. Az Istenről.

Ő (mindentudó, mert) azt, a mi elmúlt, a mi mostan van, a mi még csak lesz, mind tudja, még a legtitkosabb gondolatainkat is. (Zsolt. 7, 10.)

Ő (mindenütt jelen való, mert) mindenütt jelen van, mennyben, földön és minden helyen.

(Ap. csel. 17, 27, 28.)

Ő (mindenható, mert) mindent megtehet, a mit akar. (Luk. 1, 37.)

Ő (végtelenül bölcs, mert) mindent úgy tud elrendelni, hogy jobban nem lehet. (Zsolt. 103, 24.)

Ő (végtelenül szent, mert) csak azt szereti, a mi jó, a rosszat pedig utálja.

Végtelenül szentnek az Istent azért mondom: mert ő csak azt szereti, mi jó, a rosszat pedig utálja; — végtelenül igazságosnak pedig azért mondom: mert érdem szerint a jót megjutalmazza, a rosszat pedig megbünteti.

„Nem vagy te gonoszágkedvelő Isten.“ (Zsolt. 5, 5.)

„Isten megfizet kinek-kinek az ő cselekedetei szerint.“ (Róm. 2, 6.)

51. *Miért mondd: hogy az Isten végtelenül jó?*

Mert az Isten önmagában tiszta szeretet (Ján. 4, 19.), minden tökéletesség összessége s teremtményeire is minden jó csak tőle jön.

52. *Miért mondd: hogy az Isten végtelenül irgalmas?*

Mert a bűnt megterésre hívja, neki arra időt enged, a megtérőnek bűneit megbocsátja és őt kegyelmébe visszafogadja.

„Elek én! ugymond az Ur Isten, nem akarom az istentelen halálát, hanem, hogy megterjen az istentelen az ő utjáról és éljen.“ (Ezekiel 33, 11.)

53. *Miért mondd: hogy az Isten végtelenül igaz és hív?*

Végtelenül igaznak az Istent azért mondom: mert ő nem csalhat, az igazságot mindenek fölött szereti és a hazugságot gyűlöli; — végtelenül hívnek pedig azért mondom: mert bizonyosan megadja, a mit ígér és teljesíti, a mivel fenyeget.

„Lehetetlen az Istennek hazudni.“ (Zsid. 6, 18.) — „Ég és föld elmúlnak, de az én igém el nem múlnak.“ (Máté 24, 35.)

Az itten jelzett igazságokat tudni kell a katolikus, protestáns és zsidó gyerekeknek egyformán, ha mindjárt meg nem értenék is azokat.

De valaki azt mondhatja igen helyesen, hogy eme református alak kivéve a kérdéseket és szentírási idézeteket, szóról-szóra megegyezik a katekizmus pontjaival, tehát a tanulásnál eddigelő mutatkozott nehézségek nincsenek megzablatva. Azonban ezen észrevétel nem egészen helyes, mert én azon fogalmakat, a melyek igaz tudomás szerint a tanulást megnehezítik, zárjel közé tettem. Ha tehát a hit-tanár látja, hogy a zárjel közé helyezett fogalmakat nem képesek megérteni a növendékek, egyszerűen megmondja nekik, hogy e részeket nem kell megtanulni. En az azt hiszem, hogy e fogalmak, ha a megfelelő pontok után tétlenének, még kevésbé zavarnák a tanulást.

Mielőtt e pontokkal végeznék, szükségét látom annak, hogy némienemü ismétlébe bocsátkozzam. Ismétlem azt, hogy mivel az első osztályos gyerekből nem hittudóst, hanem jó katolikust akarunk a katekizmus megtanítása által nevelni, mivel azonban a katekizmus egyes kérdéseiben megtanítatlan fogalmak vannak, a melyek csak akadályozzák a tanulást: legalább is e nehéz kérdéseket kűszöböljük ki, vagy legalább változtassuk át érthetőbb alakukká. Ha látjuk, hogy a gyerekek nem tud e kérdésre felelni: miért ilyen

(Zsolt. 5, 5.)

Ő (végtelenül igazságos, mert) érdem szerint a jót megjutalmazza, a rosszat pedig megbünteti.

Ő (végtelenül jó, mert) önmagában tiszta szeretet, minden tökéletesség összessége, s teremtményeire is minden jó csak tőle jön.

Ő (végtelenül irgalmas, mert) a bűnt megterésre hívja, neki arra időt enged, a megtérőnek bűneit megbocsátja és őt kegyelmébe visszafogadja.

(Ezekiel 33, 11.)

Ő (végtelenül igaz, mert) nem csalhat, az igazságot mindenek fölött szereti és a hazugságot gyűlöli.

(Zsid. 6, 18.)

Ő (végtelenül hív, mert) bizonyosan megadja, a mit ígér és teljesíti, a mivel fenyeget.

(Máté 24, 35.)

az Isten? elégedjünk meg azzal, ha tudja, hogy: milyen az Isten. Amugyis, a miért kérdésekre a feleletek nem bizonyítók a katekizmusban, hanem állítók.

(Folyt. köv.)

## Főpásztori körut a felecsiki esperesi kerületben.

(Folytatás és vége)

Csik-Csicsó.

Május 14-én délután 1/23 órakor hagyta el a kegyes Főpásztor Csik-Szt-Domokos hiközséget. Derült szép idő volt. A nap kibontakozott a dermesztő hideget lehelő vastag hófelhők rémsége leple alól. Vidáman mosolygott a felecsiki havasok bérci fölött. Enyhet azo ragyogó sugarai egy időre a tavasz édes fuvalmát lengeték végig a leblült természet fölött és ezáltal mintegy jelezték a lelki élet világában létre jött amaz ébredést, melyet az Ur lelke a kegyelmek természetfölötti erejével a felecsiki esperesi kerület hiveinek szívében eszközölt. Derült volt a természet, de sokkal derültebb a lelkek természetfölötti élete. Örömmel zengé az ég felé emelkedő pacasirta az ő bájos dallamát, csakhogy mégis láthatja az oly soká elrejtőzött napot. De ezerszer nagyobb örömmel szálla a magasba a buzgó nép imája a szivek oltáráról, a hol Krisztus, a kegyelem napja ébreszté lángra az áldozat tűzét. Ezen lángoló tűztől kigyuladt arccal várták az üdvözölték az utjában visszafelé tért Főpásztorát azon községek lakói, a melyeken ő Méltóságának vissza kellett jönie. A hódolat és tisztelet diadal-íves díszkapni magasan és hangosan hirdették a szivek melyéről feltörő „Isten veled“ szöveget. Még zúgott a bércék magas orma egyik község népének áldó szavatól; még hangzott a völgy ölen messze hullámzó érc-azava a harangoknak, melyek az Ur apostolának visszateréséét hirdették, midőn a szomszéd községek üdvkiáltása mondott „Isten hozzádot“ a villám-gyorsasággal, fényes kíséret élén Csik-Csicsó felé haladó Főpásztorunk.

Délután 4 órakor céljánál volt ő Méltósága. A község buzgó hivei körmenetileg keresztelők alatt vonultak ki a község felsőrézen állított díszes diadal-kapuzhoz. Itt a kegyelmért esdő lélek ájtatos énekei közepett fogadták Püspök Urunkat. A község hódolatát és a magas látogatás fölötti örömet Bíró József gondnok, az igazi székely becsületesség példaképe, meghatottan és szívhez szólóan tolmácsolta. Erre ő Méltósága az atyai szív melegével válaszolt és azután a térdre borult nép sorai között áldást osztogatva a templomba sietett, a hol Ince Domokos lelkes figyelmet keltő lelkes beszéddel üdvözölte. A kegyes Főpásztor kitüntető szeretettel válaszolt az új lelkészeknek s azután az előirt könyörgéseket végezte el. A hosszú út nagy fáradsalmi már látszottak ő Méltóságán; phisicai ereje nagyon kimerültnek tűnt fel. Ezt érezte a kegyes főpásztor is. Éppen ezért legjobb akarata mellett sem szólhatott a néphez, hanem László Polykárp atyát bízta meg, hogy nevében a község védő szentjének Paduai szent Antalnak szellemében, a kinek rendjéhez tartozik, beszéljen a buzgó hivekhez. E derék atya, kinek ékeaszólásában a szóközi tehetség minden ereje és a rendezett ismeretek oly könnyű módon való közlése teljesen érvényre jutnak, Szent Antal szellemében, a kegyes főpásztor szíve szerint szólott a Szentlélek Isten kegyelmének munkájáról és a megigazulás állapotába jutott lélekek boldogságáról ugy, hogy mindnyájan érezők szívünkben az isteni ige természetfölötti hatását.

A májusi vacsérnyé végével következett a hivek gyónatása, mely a legnagyobb rend- és csendben tartott a késő esti órákig. Más napja a derült időt ismét borongós, hideg esős idő váltotta fel, mintha csak a természet is szomorkodott és sirt volna a fölött, hogy Püspök Urunk ő Méltósága egészségi állapota meggyengült és a hűlésből származott rekedtség miatt már csak nagy erőfeszítéssel beszélhet. Mindezek dacára az ünfélelőadás szellemében végezte az isteni kegyelmek osztogatását. E napon, május 15-én, 624 hűvönök

szolgáltatta ki a bérálás szentségét. E magasztos munka után meg sem pihent, az iskolás gyermekek vizsgáját tartotta meg a templom kerítésében, a mely alkalomra a zord idő egy kisértő szünetelt, mintha csak fokozni akarta volna ama lelki örömet, melyet a kegyes Főpásztor az ártatlan gyermekek feleletei fölött érzett. Ezután az egyháztanács, iskolaszék és a községi előjáróság tisztelgését fogadta Ő Méltósága, a mely alkalommal Tompos Károly körjegyző, ki egyszersmint az egyháztanács és iskolaszéknek is jegyzője, s a ki vallásos buzgósága és hivatali pontos munkássága folytán Csik-vármegeyében ritkítja párját, az igazi hódolat, a fűi ragaszkodás és a legmélyebb tisztelet hangján üdvözölte a kegyes főpásztort. Püspök Urunk kitüntető atyai kegygyel választott a tisztelgőknek és kifejezést adott a fölötti való örömének, hogy a község a pátronus kötelességek teljesítését oly áldozat-készséggel végzi. Erre izletes, rövid ebéd következett, a melyen kedélyesen emlékezett meg az előző nap estéjén rendezett fáklya-menetről, valamint a gyermekek lámpionos tisztelgéséről.

Ebéd végeztével délután 3 órakor Csik-Taploca filiális híközség látogatására indult Ő Méltósága. Leles öröm nyilvánulása és hosszu kocsiór kiséretében hagyta el Csicsót.

#### Csik-Taploca.

A mező közepén lovas bandérium üdvözölte Ő Méltóságát. A község végén csinos diszkapu alatt Lázár Miklós, a híres Lázár-család ivadéka tolmácsolta a nép hódolatjeljes tiszteletét. Rámutatott a többszörös tűzvész által nyomorba jutott és a közelebbi évek silány termése által inséggel küzdő nép állapotára, de ezzel szemben feltüntetve a népek csüggedést ismerni nem tudó lelki erejét, mely szent hitünk vallási igazságaiban bírja alapját. A főpásztor atyai szeretetének vigasztaló szavaival az Isten akaratán való békes megnyugásra buzdítván az oly nagyon próbára tett népet, a csinosan díszített szép templomba vonult, melynek bejáratánál Körösy Géza expositus lelkész a krisztusi szeretet érzetétől áthatott szavakkal üdvözölte Ő Méltóságát. Püspök Urunk atyai válasza után az előírt imák és a májusi ájtatosság következett, melyeknek végével a hívek gyóntatására került sor.

Május 16-án 381 hívót részesített a kegyes főpásztor a Szentlélek ajándékában. Ezen napon a helybeli expositus az isteni gondviselés munkájának titkoszert motívumairól szólott és az Ur sujtó karjának és községbe való nehezülésében a látogatás napjainak okait és célját igen ügyes fordulatokban tüntette fel. A helyi viszonyoknak egészen megfelelő alkalomszerűséggel a fáradságtól és az ekesszólásban kifogyhatlan telhettség P. László Polypkár is szólott a kegyes Főpásztor nevében ezen hitében megpróbált néphez. Igen szép inventióval a Szentlélek-Istenre, mint az erősség lelkére irányította a hallgatóság feszült figyelmét és az egyházuak két ezer éves múltjából vett bizonyító okokkal a teljes meggyőződésig mutatta ki, hogy azok, kik az Isten kegyelmében, az erősség Lelkébe helyezték bizalmukat élnek, semmi körülmények között sem érzik magukat boldogtalanoknak.

A bérálás szentségének kiosztása után az iskolás gyermekek hit és erkölcsatani ismereteiről szerzett meggyőződést Püspök Urunk. Ebéd után elbajta Csik-Taplocát és a pünköszt ünnepek megszentelése végett a közelben lévő kegyhelyre, Csik-Somlyóra, a székely búcsújárás központjába vonult, hogy ott a kegyelmek anyjának Máriának lábához borulva, lerója a gyermeki bál és szeretet adóját és e drága jó Anyánk csodatévő szobra előtt bemutatva isteni szeretetétől lángoló szívének áldozatát ama rendkívüli segélyért, melyben e néhez és hosszu bérmat alatt részesítette.

Május 17-ike pünköszt szombatja volt. A székely katonák buzgó seregei már e nap délelőtti óráiban nagy számban jelentek meg a kegyelet szent helyén. Vágyva vágyott látni minden ájtatos lélek a kegyes főpásztort. Örömtől repesett minden szív, hogy itt e szent helyen bárcsak rubája szegélyét érthessék a kegyes atyának. Azonban amily égő vágygyal előhajították látni és hallani Ő Méltóságát, éppen olyan

lebangolt lett a lelkek kedélyállapota, midőn tudomására jutott a buzgó zarándokseregeknek, hogy Püspök urunk egészségi állapota nagyon meggyengült és a nagyfokú bűlés következtében teljesen berekedt. Miként a jó gyermekek szomorkodnak és néma sohajokba adnak kifejezést ama fájdalomnak, melyet szívök a jó édesapa betegsége fölött érez: ugy mély szomorúság és egy kibeszélhetlen titkos fájdalom bánatos kinyomatával járta körül a buzgó néptömeg azon helyet, a hova a kegyes főpásztort a betegség az ő lelki gyermekei elől elzárva tartá. Az így szomorkodó nép imáiban keresett vigaszt és a közös érzésben egyesült lelkek eme buzgó sohajával könyörgött Máriához: a betegek vigasztalójához, Oh anyánk Mária isteni műsor pontjainak precizitását, igen szép szellemben tüntette fel az ifjúság műveltségi állapotát és ezáltal örömteljes meglegedésére szolgáló Ő Méltóságának.

Másnap — május 18-án — pünköszt napján sem szólhata népéhez a Főpásztor. Legjobb akarata mellett sem prédikálhatott, s így történék, hogy Ő Méltósága megbízásából a magas várakozásnak teljesen megfelelő módon Ince Domokos csi-csói lelkész tartott lelkes, szép beszédet az ünneplő község vigasztalására és buzdítására. Pünköszt napján délután távozott Püspök urunk a kegyhelyről. Az előírt program értelmében Csik-megyé központjába Csikszeredába vonult, hogy ott másnap a Szentlélek kegyelmét a híveknek kiosztassa.

A város ünnepi díszben fogadta a kegyes főpásztort, ki délután 4 órakor hatalmas „Éljen“ kiáltás zúgása közepett érkezett meg a város végpontján emelt díszes diadal-kapu alá. Itt Balázs Lajos városi jegyző igen szép és mélyen átérzett beszéddel üdvözölte Püspök urunkat. Ő méltósága a Szentlélek új kegyelmeinek erejével nagy lelkéhez méltó emelkedett szellemben válaszolt és aztán a templomhoz vonult, a hol Török Ferenc lelkész az élő hit által megteremthető szükség békeség áldásainak felhívásával költői emelkedettséggel köszöntötte a kegyes atyát.

Az esti órákban a városi polgárság fáklyamenetet rendezett a főpásztor tiszteletére, a mely alkalommal a helybeli kaszinó dalárdája Domonány Péter somlyói képezei tanár vezetésével megragadó szépséggel és precizitással énekelte. A polgárság érzelmeit Bartha Ignác ügyvéd tolmácsolta az alábbi lelkes beszédben:

„Méltóságos Gróf Püspök Ur!

Kegyes Főpásztor!

Keblünk minden dobbanását a szeretet teremtő s lelkesültségünk egy érzetbe olvadva, imaként hat tul a csillagzán közhasznu becses életedért.

Hívői áhitattól és lelkesedéstől, a gyermeki örömtől áradoz ma lelkünk, hogy ime ismét körünkben üdvözölhetjük a kegyes főpásztort, népünknek szerető atyját és bölcsőt jövőjét, ki a tüzes nyelvek ünnepe a Szentlélek hozta el nekünk, hogy malaszjával töltse be lelleinket s szívünket és a hit, remény, szeretetben megerősítsen minket.

Üdvöz légy kegyes főpásztor, Istennek küldöttje, ki akkor jössz körünkbe, midőn arra legnagyobb a szükség, midőn száz sebből vérzik szívünk és lelkünk, midőn éhezünk és szomjazzuk az igazságot s óhajtnak az áldásos keresztényi békét, a szívek és lelkek nyugalomát és szeretetét!

Üdvöz légy népünknek apostoli szerető jó atyja, ki a Szentlélek malaszait árasztod vérző szívünk és lelkünkbe s a megerősített hit balzsamával gyógyítgatod és a béke olaj-ágával vidámított azt!

Üdvöz légy népünk bőkezű jötevője, ki az éhezöket az árpakenyereket és halak csodás bőségével eteted s a szomjazókat a kánai mennyegző hífogatlan borával itatod és a meziteleneket palástoddal takargatod!

A jószágok e megfontolhatlan okosságát, a kegyességnek e kiapadtatlan bőségét és e csodálatra méltó nagy szeretetet vajjon hogyan és miképpen emlémlők ki mi azokra mindenben érdemtelének, sőt méltatlanok!

A csodálatra méltó nagy szeretetnek magasatos műve ez mely nem kérdez, nem kutató, hanem tesz, cselekszik és boldogít.

Istennek is tetőző s az ő nyomdokain haladó mű ez, ki szüntön úgy szerette az embert, hogy egyetlen Fiát is feláldozta érte.

Oh csodálatra méltó élő nagy szeretet! Leborenünk előtted és felemeljük szívünket s ha képesek volnánk, a szférák zenéjét zendítenék meg a te dicsőségére, hogy necsak Hargitánk s a Kárpát, de az egész klasszikus székelyföld bércsei visszhangozzák a te csodálatra méltó voltodat, a te nagy dicsőségédet.

Azért minden dobbanását szívünknek a hála és szeretet teremti s nagy lelkesültségünk egy érzetbe olvadva, imádként hat túl a csilaghagyan becses életédért s egy szívvel lélekkel kérjük, kiáltjuk: a kegyes főpásztort, népünknek szerető atyját és bőkezű jötevőjét oh ég Úra egészségben tartsd meg! Eljen!

A kegyes főpásztor gyöngédkelő egészsége miatt a lelkes beszédre személyesen nem válaszolhatott, miért is nevében Kassay Lajos csikományi plebános köszönte meg igen szellemes módon a városi polgárságnak eme tiszteletteljes hódolatát.

Másnap — május 19-én — fényes sereglettel 365 hívőt részesített a bérmálás szentségében: mely után az elemi iskolák növendékeit látogatta meg, kiknek atyai nyájas szeretetével nagy örömet szerzett.

Ennek végével visszatért a plebánia lakba, ahol a vármegye két vezérfértával a helyi viszonyok számlására vonatkozó békés szellemről nagyon sokáig tárgyalt.

Déiben a plebániai lakban fényes ebéd volt melyen a törvényszéki elnök ékes szavakban üdvözölte a főpásztort. Ebéd végével nemsokára ismét utban volt ő Méltósága, sietett Csik-Szt.-Miklós egyházközség látogatására.

Május 19-én — pünköst második napján — délután 3 órákor a kegyes Főpásztor Csik-Szt.-Miklós hitközség látogatására indult. Miként az első keresztény pünköst alkalmával a Szentlélek-Isten megérkezését az égből mintegy sebesen jövő szélnek zugása jelző s ezen zugás mint természetfölötti erő hangja viharzugásként még igen sokáig visszhangzott mindeféle népek és nemzetek gyülekezetének lelkében: úgy visszhangzott szívünkben még a csikományi bucsujárók ajtatos énekének zugása; még elevenen láttuk lelki szemünk előtt a szent áhítat érzetében elmerült buzgó zarándokok mozgó rajait, melyek az irtalom anyjának — Máriának kegyhelyét oly utánozhatlan festői szépségben zajongók körül, midőn Püspök urunk Ő-méltóságát Csik-Szt.-Miklós felé kísérelte. Es miként az apostolok az első pünköst alkalmával a Szentléleknek — az igazság lelkének — tüztől lángolva az isteni szeretetnek melegével felolvaszták az istentelenség szemlémetől megdermedt szívek jégkérgét úgy, hogy az emberiség megszentelésének műve 3000 lélek megkeresztelése által kezdetét vette, alként a kegyes főpásztornak az igazság lelkének tüzeben újra szűtetett apostoli ereje az igazi szeretet sugárzó lángjában ragyogva gyújtja maga köré Szent-Miklós hitközség buzgó lakóit, hogy őket az ur kegyelmével megszentelje és az isteni természet részesévé tegye.

Szent-Miklós hívei, kik a husvét misszió alkalmával a kegyelmek üdvösséget szerző állapotába jutottak, várva-várták a kegyes főpásztort és éppen ezért a gyermeki szeretet teljes hódolattal fogadták ő méltóságát. Már a mező közepén lovas banderium üdvözölte az érkező atyát; a községen

kívül a hegytetőn a hívek apraja-nagyja díszkapu alatt állva lelkesült örömmel leste a boldog pillanatot, melyben Püspök urunkat személyesen köszönheti. Rövid idő alatt betelt a szívek vágya. Elhangzott a lelkes „Eljen” kiáltás, mely után Lázár Pál helybeli községi tanító igen szép beszéddel üdvözölte a főpásztort. A kegyes atyai válasz után a templomba vonult, ő méltósága a hol Kóródy Mihály a hitközség lelki pásztora — megható módon fogadta és a legmélyebb fűi hódolat kíséretében nyújtotta át a hatalmi jelvényeket.

A rendezés máj végzése után P. László Polykárp szökött Ő méltósága nevében. Igen szép vonásokban tüntette fel a dicső pátronusnak, Szent Miklós püspöknek szellemét; rámutatott az Isten iránti és a felebarátai szeretetnek e szent életéből vett példáira és inté őket, hogy a békés ágaldását törekedjenek az igazi szeretet által biztosítani, mert a misziszók csak úgy teremnek üdvös gyümölcsök, ha az azokban tett fogadásokat megtartják és a jó feltételekhez híven lelkeik megmentéséről egy percig sem feledkeznek meg.

Május 20-án ünnepélyes szent mise végével a bérmálás szentségének kiszolgáltatása előtt két szent beszédet hallottunk. Egyiket a helybeli pap Kóródy Mihály mondotta a hitben való megerősítés szükségességéről, a másikat ő Méltósága megbízásából Balog József somlyói hittanár tartotta az ő higgadt, alapos és igen szép készülségre valló szónoklatával. Ezek után a bérmáláshoz kezdett Ő Méltósága és 698 hívői részesítet a Szentlélek kegyelmeiben. Ebéd előtt az egyháztanács tisztelgését fogadta és kitüntető atyai kegyességgel szólott minden egyeshez, intvén őket, hogy a közös vagyont békés szellemben gondozzák és annak biztosításáról az öök erélyével gondoskodjanak.

Ebéd után a helybeli iskolák növendékeit hallgatta ki a hit és erkölcsstanból; magas megelégedése jeléül különféle ajándékokban részesítte őket, sőt az egyes tanítókat is meglepő honorariummal tüntette ki. Ennek végeztével a májusi vecsernye következett, a mely után visszavonult ő méltósága és hivatalos írásbeli dolgait rendezte. A környezet ez alatt bevonult Csik-Delnére, hogy a másnap végzendő programon a bérmálások gyóntatása által könnyítsen.

Május 21-én reggel 8 órákor már utban volt Püspök urunk. Sietett Csik-Delnére a főpásztort körnt utolsó pontjára. A delneiek már a kora reggeli óráktól kezdve epedve várták ő Méltóságát. Meglátszott ez a díszes lovas banderium megjelenéséből is, a mely az út merő közepén üdvözölte a kegyes főpásztort. A község gyermeki hódolatát régi székelyek tisztelet-tudásának módja és rendje szerint Ince József birtokos tolmácsolta az alábbi szép beszédben:

„Dicsérettessék az Ur Jézus Krisztus!

Méltóságos Gróf Püspök Úr!

Kegyelmes Atyánk!

Méltóztatassék megengedni, hogy pár percre föltartóztassam főpásztori utjában, hogy üdvözöljem Méltóságodat a ceikdelnei és pálfalvi hitközség ifjúsága élen megérkezése e szerencsés pillanatban.

Üdvözlöm Méltóságodat, mint Erdély nagynevű farsadhatatlan lánglelkű püspökét, mint Istennek fölszentelt hív szolgáját, aki nem szűnik meg az Ő nyáját maga köré gyűjteni s a katolikus ősi szent hitben napról-napra példájával, életével, s kenetteljes szavaival megerősíteni arra, hogy ez édes hazának: vallásos hű fiai legyünk. Szükségünk is van Méltóságos Gróf Püspök úr, a hitben való megerősítésre, mert a mai válságos viszonyok, az éleszengyedés, a nyomor, küzdelmessé teszik az életet, s így csüggedés, elégetetlenség, zúgolódás hódít ugyan tért, de megnyugtat mégis azon tudat, hogy Isten kegyelméből keresztény katolikusoknak vallhajuk magunkat.

Él még ifjú szíveinkben a hit, s törjön bármely ellenesség szent vallásunk megrottására, nem csüggedbetünk, mert Méltóságod éber figyelm- virraszt felettünk, ott ragyog még

Folytatás a mellékleten.

zászlóinkon a Szűz Anya képe és megváltásunk szent jelvénye a kereszt.

És mi fogadjuk, hogy az egyháznak: a kedves édesanyának — mely bölcsőnkől felvesz, s a sirba lekísér, hű fiait fogunk továbbra is maradni.

Köszönjük Méltóságodnak, hogy eljött a csüggedés bátorítására, az elégedetlenkedők megnyugtására, a netán ingadozók hitbéli megerősítésére s a mi szegény apáink anyáink, testvéreink és mindnyájunk édes öröme.

Isten hozta Méltóságodat közenk!

Imádkozunk Méltóságod drága életéért, hogy éljen soká, mert élnie kell annak, kire Isten egy egyházmegye lelki és anyagi kormányzását bízta.

Isten hozta! Isten segítse, óvja és áldja. Méltóságos Püspök Urat farszásagos főpásztori utain!

Eljén soká!

E lelkes beszédre ő Méltósága az atyai szeretet meleg hangjau válaszolt, mely után gyorsan tovább robotott a meuet Szent Jánosnak — a pusztában kiáltónak — igazán nevéhez méltó templomához, mely távol a hitközségtől a mező közepén századok óta ezt kiáltja a környék lakóinak: „Emberek! tartatok penitenciát! — A főpásztor közelé-tére megszólaltak a bűnbánatot hirdető templom harangjai és azt zúgák a hivek fölébe, hogy jőjjenek és ismerjék meg az isteni kegyelem látogatásának idejét. — A hivek megértették a hívó szózatot és érdemes, jámbor öreg lelkipásztorokkal — Péter Lajossal ott a templom ajtójánál várakoztak ő Méltósága, kit az agy lelkipásztor a természetes állapotban lévő szív nyugodt hangján, az öreg Simeon lelkes örömeivel üdvözölt, boldognak mondván magát, hogy bosszu lelkipásztorokodása végső idejében is még egyszer szerencsés fogadni az ő főpásztorát. — Püspök ur atyai szeretettel válaszolt a jó öreg beszédére, mely után a templomba lépett és szent misét hallgatott, melyet Murányi Kálmán főesperes végzett. Szent mise végével ismét megszólalt a „kedves delnei bácsi“ és a practikus lelki pásztornak tudománya és modorával igen szépen beszélt a bérmlás szentségének szertartásáról. Ezután ő Méltósága 259 bívót részesített a bérmlás szentségében és ezzel véget ért a templomi dolgok sorrendje.

Püspök urunk az ájtatos nép körmenete közepett vonult be a község felé, melynek végén diszes diadal-kapu alatt László Péter községi tanító érces szavakban üdvözölte a kegyes főpásztort. Az emelkedett hangu szép beszédet az alábbiakban közlöm:

D. a J. Kr!

Méltóságos Gróf Püspök Ur!

Kegyelmes atyánk!

Betelt a mi szívünk vágya, elérkezett a pillanat, a boldog perc, el ama fényes és nagy nap, melyen Méltóságod bérmantjában szerény hitközségünket is magas látogatásával megisterteli kegyeskedett.

Eljött, hogy a kies bércek által övezett szép Erdély keleti batárán munket is, egyaránt szeretett gyermekeit az isteni kegyelem áldásaiban részesítsen, egy szent, egy magasztos cél felé vezessen, az égiekhez emeljen.

Igen! Méltóságod hitének magasan lobogó lángjánál mint fénylő csillag elővilágol, s mint a katholicizmusnak önfeloldozó, fardhatlan bajnok a farszi fénynyel előre leng és mi lelkesedéssel, odaadással követjük.

Valóban nem tudjuk a Gondviselés Istenét eléggé áldani, hogy minket ilyen lauglelkü, nemesen érző főpásztorral áldott meg, ki szívének minden vére, minden dobbanásával hiveinek lelki üdvéért él, az emberiség jóléte és boldogságáért áldozza fel magát.

Áldásos működését találóan jellemzik a költő szavai:

„Szép, dicső a térfi sorsa  
Kiválva milliók közül,  
Ha küzdve büszkén tör magasra  
S örök eszmékért lelkesül,  
Ha esze lángját, szive verét  
Egy magas célnak szentelé,  
Melyhez nem kíván más tette bérét  
Mint hogy egy lépést tön felé.“

Igen! Méltóságod dicső példájával, az emberiségért dobogó szívének önzeiten szeretetével megtanított beunlunket, hogyan kell Istenünket, hitünket és embertársainkat szeretni, mélyen szívünkbe és lelkünkbe oltotta a meggyőződést és tudatot, hogy egyedül csak az üdvözítő hit nyújthat e földön boldogságot, a szenvedésekben enyhét és vigaszt, s a siron tul örök életet.

Érezzük, hogy nélküle az élet egy kietlen pusztaság lebet, de a melynek nyomában virány kél.

Legyen meggyőződve Méltóságod, hogy minket miudig e nemes, e szent gondolat vezérel s legfőbb törekvésünk oda irányul, hogy szent hitünket ápolva, a földiektől menten az égietek keressük s ekként Méltóságod magasztos intencióját megvalósíthassunk.

Midőn ezen tudat, ezen érzeletől áthatva Méltóságodat Csik-Delne és Pálfalva hitközség nevében szívem egész melegével üdvözölöm és magas látogatásáért hálás köszönetemet nyilvánítom, egy szív és lélekkel kívánjuk, hogy az isteni Gondviselés Méltóságos Gróf Püspök Urat üdvözítő egyházunk fölvirágoztatására, szép hazánk és édes nemzetünk javára, kedvelt egyházmegyéje és szeretett hivei boldogítására tartsa meg évek hosszú során át!

Éljén soká! Koronázza édeni létnek szende sugára, hogy bínt letiporva védhesse miudig mi az égi célra vezet! Eljén!!!“

Ő méltósága édes örömmel hallgatta meg e lelkes beszédet és arra főpásztori szeretetének kifogyhatlan melegével válaszolva, a diszkapu közelében levő kis kápolnába lépett, ahol a hivek buzgósága folytán beszerzett „Jézus Szt. Szive“ szobrot áldotta meg. Ezek után az iskolás gyermekek vizsgáját tartotta meg, melyre a canonica visitatio következett.

Még csak egy pár óránk vala arra, hogy az atyai szív közvetlen melegének boldogító hatását érezhessük. Ezen rövid időt felhasználva a kerületi papság és a főesperes vezérelte alatt testületileg jelent meg ő méltósága előtt, hogy a szerető gyermeki szív érzékeny hangján búcsut vegyen a kegyes Főpászortól. Szívünk érzelmet Murányi Kálmán főesperes az őszinte hódolat, a fiui szeretet oly megható hangján tolmácsolta, hogy lelkünk egygyé olvadt a forró könnyekben. Sirtünk és szomorkodtunk, mint egykor az apostolok sirtak és szomorkodtak az Olajfák begyén, midőn Jézus menybe emelkedett. Vigasztunk csak az vala, hogy kegyelme a Vigasztalónak, ki az apostolokra szálla, lekértezt, kiáradott már ránk és hiveinkre is, miért is a lelkek üdvözítésének munkáját áldásosabban végezhettük. Szomorkodva búcsúztunk a kegyes főpászortól, mert éreztük, hogy távozik ama kegyelmi tűzőszlop, mely három héten át az üdvösség utján közvetlenül vezérelt az igéret örök hazája felé; éreztük, hogy távolabb estünk az isteni világosság ama fényességjától, mely midőn életre kelti a bűn álmában szendegő lelket, akkor melegével egyszersmint felolvasztja a hitbidegség közönyében megdermedt szivek jégkérget. Éreztük, hogy tőlünk az Úr választottjaitól távozik a mi vezérünk, a mi Mózesünk, ki az igének csodatevő vesszejével a szikla-kemény szivekből a bűnbánat forrását fakasztá az örök veszély szélére jutott szonjas lelkeknek és isteni erőttől lángoló hatalmas szavával rá csapván a bűn tengerére, utat nyitott anyai ellenségétől üldözött, örök hazájába szerető népének. — A kegyes Főpásztor a jó édes apának szeretetével ölel minden egyes papját keblére és szent Pál apostol eme szavaival vigasztalt minket:

„Ismét visszatérek hozzátok, ha Isten úgy akarja, újból meglátlak titeket.“

Kedélyes ebéd után  $1/23$  órakor Udvarhely felé indult Püspök urunk. A kerületi papság és a delnei bivek nagy száma rengeteg kocsisorban kísérte Ő Múltóságát, a hol azon őszinte ohajjal váltunk meg a kegyes főpásztortól, hogy az Ur anygala őrizze és vezérelje további hosszú útján is!

Verebesi.

## KÜLÖNFELÉK.

— **Püspök urunk** f. hó 4-én, szerdán este  $3/47$  órakor érkezett vissza kocsiján áldásos bérmajtjáról közvetlenül Szerdahelyről székhelyére, a hol mindnyajuknak legnagyobb öröme és ügy a helybeli mint a messzi vidékről is ide zárandokolt híveinek nagy lelki épülésére végezte fényes ünnepséggel a központi Oltáregyletnek zászlószentelését. Janius hó 8-án vasárnap az esti gyorsvonattal elutazott Mosdórsra, Somogy megyébe, a hol gróf Zichy Rataelnél kereszttel, s innen június hó 11-re Kolozsvárra utazik, hogy részt vegyen az igazgatótanács ülésén. Kolozsvárról pedig f. hó 20-a táján visszaérkezik székhelyére.

— **Lesz-e Gyulafehérvárt katolikus egyetemünk?** — (Egymillió kész alap.) — Rendkívül fontos s következményeiben fél országot érintő tanácskozás volt május hó 14-én Kolozsvárt. A tanácskozás egészen szűk körben folyt le. Csupán három tagja volt, az erdélyi római katolikus státus igazgató tanácsának tagja mind a három: Mohay Sándor dr. államtitkár, Fábián Sándor erdélyi nagyprépost és Farkas Lajos egyetemi rendes tanár. Farkas Lajos az erdélyi római katolikus státus igazgatótanácsát, Fábián Sándor az erdélyi székeskáptalant, Mohay Sándor pedig az erdélyi püspöki szentszéket képviselte az értekezleten.

A tanácskozás tárgya ismeretes ugyan, de eredményét még mindezideig, bármennyire is kíváncsiak rá az erdélyi katolikus intéző körök, titok fűdi. Az eredmény pedig azért rendkívül fontos, mert javarészből ettől függ majd azon tényezőknek állásfoglalása is, kik egyedül illetékesek a nagyfontosságú kérdés eldöntésére.

Lesz-e magyar katolikus egyetemünk? Oly kérdés, mely előtt izgatottan áll meg az egész magyar katolicizmus. Nem lesz tehát érdektelen elmondani a dolog előzményeit.

Lönhart püspök elődje, a boldogult Fogarassy Mihály erdélyi püspök 1873-ban 100.000 forintot tett le egy Gyulafehérvárt létesítendő három fakultású egyetemre. Alapító levelében kikötötte, hogy ezen összeget az erdélyi káptalan gyümölcsöztesse 33-évig és 33 év múltán, ha az alap mások adományaiból is szaporodva, megfelelő összegre nőne és a körülmények egy katolikus egyetem felállítására kedvezők lesznek, alapítsák Gyulafehérvárt egy, három karral bíró katolikus egyetem.

Ha azonban a jelzett feltételek nem lennének meg 33 év múlva, tehát 1906-ban, azon esetben az egész alap az alapító levelében megjelölt három kisebb rendű, tisztán egyházmegyei célra fordítandó.

Ezen alapítványról talán kevesen tudnak magyarországi hitfeleink, de azt bizonyára nem tudják, hogy 1873-ban letett 100.000 forint szerencsés pénzügyi

viszonyainál fogva ma már kerek 2 millió korona, tehát összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint a magyar katolikus egyetem céljaira eddig tett alapítványok, a csanádi, váci, pécsi, kalocsai — együttvéve. Az erdélyi katolikusok meg is vannak győződve arról, hogy egyetemet létesíteni csakis a Fogarassy-féle alappal lehet, nélküle — utópia.

Az alapító levél az erdélyi püspökre, igazgató tanácsra, káptalanra, és a szentszékre, mint illetékes tényezőkre, bizza annak eldöntését, hogy 33 év múlva létesíthető-e a katolikus egyetem s ennél fogva a megnőtt alap egyetemre fordíttassék-e, vagy pedig az alapító levélben specifikált egyházmegyei, alsóbb rendű célokra?

Volt is egy kis jegyzékváltás a fennebb jelzett faktorok között, kivéve az erdélyi püspököt, ki állásánál fogva még nem nyilatkozott s ezen jegyzékváltás folyamán nézeteltérések merülvén föl. Fábián nagyprépost indítványára az igazgatótanács, káptalan és a szentszék kiküldöttek egy-egy tagot — az alapító oklevél alapján véleménynyilvánításra.

Megvannak-e egy katolikus egyetem felállításának feltételei?

Ezen kérdés körül forgott a kolozsvári tanácskozás. Fontos azért, mert prejudikálni fog az illetékes tényezők állásfoglalásának. Az eredmény felől, mint fennebb említém, semmit sem tudunk, csak annyit, hogy mind a három kiküldött ugyanegy véleményben találkozik. (A.)

— **A zászlószentelési ünnepség** lezajlott. Lapunk élén elég részletes tudósítás olvasható annak minden egyes kiemelkedő mozzanatáról. E helyütt még az ünnepségre érkezettekről kell beszámolnunk, hogy a kép a lehető legteljesebb legyen. Részt vettek tehát az ünnepségen: az erdélyi püspök ur, a káptalan összes tagjai (Gergely I. kanonok kivételével, ki főigazgatói minőségben tanképesítő vizsgán elnökölt Nagyszébenben), a központi papság teljes számban, Hohenlohe Károly Egon herceg erdély-egyházu, növendékpap és egyet. bittanhallgató Innsbruckban, Kánter Károly apát, várpalotai plebános stb. Budapest, Karácson Márton apátplebános Marosvásárhely, Neunhiser Ödön apátplebános Brassó, Avédik Lukács főesperes-plebános Erzsébetváros, Csiky János főesperesplebános Zalathna, P. László Polykárp rendtart. főnök Vajda-Hunyad, P. Tamás Alajos vizitátor Budapest, Porubszky József pápai kamarás plebános Tóalmás, Kutschera József plebános Komárom, Francsey Lajos dr. theol. tanár és spirituális Nyitra, P. Soós István karmel. prior, Budapest, Glattfelder Gyula dr. papnev. int. prefektus Budapest, Köszeghy Mihály dr. Budapest, Bundala János dr. szerkesztő Budapest, Hajós Sándor Budapest, továbbá egyházmegyéinkből a következő plebánosok: Balázs Ferenc Torja, Erődi Dávid Tüvis, Deli Ödön Nagyvened, Sántha János Magyarigen, Mikes János gróf Gyergyófalva, Toldalagi Samu gróf Petrosény, Takó János Ditró, Lány Gyula Hátszeg, Müller János Boica, Kolín István Kolozsmonostor, Ferenecz Lajos Kajántó, Lázár Móric Gyergyófalva, Magdó Mihály Marosujvár, Gegő György Deményháza, Sebestyén Mózes Zetelaka, Gál Miklós Túr, Lukács Antal dr. Abrudbánya, Puskás Gergely Dicsőszentmárton, P. Pucher Anaklét Alvinc, Meisel József Segesvár, Butyka Sándor Borhánd, P. Leucs Imre Szászsebes, P. Györfly Fidéi Túr, Fekete Imre Fenyed, Abos József G.-Úvegcsútr, Bartalis János Borszék, Oláh Antal Székely-Keresztur, Fuchs Gusztáv káplán Brassó, Medgyesi János káplán Kolozsvár, Mészáros János káplán Gy.-Remete, Tályán

Miklós ny. lelkész; a világi elemből: Novák Ferenc kir. tan., a vaskorona r. lovagja, polgármester, Avéd Jákó a sz.-Gergely és Ferenc József. lovagja, ny. főgymn. igazg., Korbulj Ignác táblalabíró, Ölberg Ottó törvénysz. bíró, Ölberg Gusztáv bányakapitány, Roska József főkapitány, Kornis Berta grófnő, Betblen Eva grófnő, báró Huszár Károlyné, Mikos Arpádné, Sándor Lászlóné, Székely István és neje, Jován Antal és neje, Jánky Kálmán, Papp János, Lippman János stb. stb. és városunknak s a környéknek színe-java. Nagy és igazán impozáns számban érkeztek: Vöröspatakról 125-ön, Zalatnáról 30-an, Petrozsényből 15-ön, A víneről 10-en, Szászsebesről 26-an, Borbándról 40-en, Segesvárról, Fenyédről stb. stb.

*Sürgönyleg* is sokan vettek részt ünnepségünkön. A legmélyebb finni hódolattal közöljük szentéges Atyánknak választát, melylyel püspök urunknak Hozzá intézett táviratára felelni kegyes volt:

Püspök Urunk a következő sürgönyt küldötte a pápa ő Szentségéhez s kérte abban apostoli áldását: „Eminentissimo Cardinali Rampolla Roma. Congressus sodalitatum a Sanctissimo Sacramento Dioecesis Transsylvaniaensis in residentia Nostra coadunatus gratias agit intimas Beatissimo Patri pro litteris encyclicis de Sanctissima Eucharistia nuperrime editis et humilime petit benedictionem Apostolicam. Gustavus Carolus Mailáth episcopus Transylvaniae.“ (Az erdélyi egyházmegye oltáregyleteinek székhelyemen egybegyült közgyűlése forró nálat mond ő Szentségének az Oltáriszentségről a napokban kiadott encyklikájáért s legmélyebb alázattal kéri ő Szentségének apostoli áldását. Mailáth Gusztáv Károly erdélyi püspök.) ő Szentsége válasza így szól: „Summus Pontifex pergrate suscepit sensus sodalitatum a Sanctissimo Sacramento, quibus impertit ex animo Apostolicam benedictionem.“ „M. Card. Rampolla.“ (ő Szentsége kegyesen fogadta az oltáregyletek hódolatát és reájok szívből adja apostoli áldását. Rampolla M. bitoros.)

*Ozv. Mailáth Györgyné ő excellenciája,* a mi Kegyelmes asszonyunk távirata így szól: „Üdvözlöm a diszgyűlést, gondolatban résztveszek a szép ünnepélyen és azon reménynek adott kifejezést, hogy egyesülteink mindinkább fölvirágozva a fölszentelt zászló alatt Isten dicőségére sokáig fog működni. *Ozv. Mailáth Györgyné.*“ Érkezett még számos székfőnök távirati üdvözlét, melyek telvék a szeretet, az öröm nyilatkozataival. Küldöttek táviratokat: Pallavicini Edéné, Esztergár hitanár, Ferenczy K. főesperes, Jancsó E. főesperes, Kiss András, Oláh Károly, Tözsér László plebánosok, továbbá Baróthról, Cs.-Szeredából, Erzsébetvárosról, Gy.-Szarhegyről, Székelyfalváról, Kolozsvárról, Molnár dr. Győrből, Sz. Keresztúrról, Segesvárról, Udvarh. Sztáirályról, Zaboláról stb. stb.

† **Pável Mihály.** A magyarországi görög szertart. kath. egyháznak nagy gyásza van. Pável Mihály nagyváradi püspök, v. b. t. t. s — mint a székeskáptalan általi kiadott gyászjelentés mondja — „az egyházmegyei összes kulturális intézmények újjászervezője és második megalapítója, az egyházmegye legnagyobb jövendője“ f. hó 1-én Akna-Szlatinán, áldásos életének 75-ik, áldozó-papságának 51-ik, püspökségének 30-ik és a nagyváradi gör. kath. egyházmegye élén teljesített apostoli munkássága 23-ik évében, hirtelen elhunyt. Nagy alak volt: a magyarországi püspöki karnak díze, oszlopa. Aldásban lesz emléke örökön örökké. R. i. p. s.!

— **Pápai encyklika az Oltári Szentségről.** Urnap előestéjén jelent meg ő Szentsége legutóbbi enciklikája, amely a legméltóságosabb Oltáriszentségről szól s kezdő szavai: *Mirae caritatis.* Egyike a pápa legremekebben megírt enciklikáinak, ugy nyelvi, mint tartalmi szempontból. A 92 éves Szentatya szíve legbensőbb melegével szól arról az örök emlékről, amelyet az emberiség számára mindörökké hagyott megváltója. Behatóan vizsgálja az ő kegyelmeket és malasztokat, a melyek belőle áradnak s minden rendű és rangú embert buzdít arra, hogy minél gyakrabban járuljon az Oltári Szentséghez. Ez a hitélet legnevezetesebb tényezője, a lelki-

ekben való tökéletesülésünknek első feltétele. Fölszólítja azért a világ összes püspökeiket, hogy hűveiket minden módon buzdítsák imára, valamint arra, hogy imáadását mindeuféle eszközrel mozdítsák elő, amelyek közül első sorban tartoznak az oltár-egyletek, az eucharisztikus kongresszusok stb.

— **Halálozás.** „A sz. István ap. királyról nevezett erdélyi sz. Ferecrendi szerzetartomány és a kolozsvári rendház tagjai szomorú szívvel tudatják, hogy rendtársuk és testvérük Tiszteendő *Mátyás István Paschalis* rendi testvér, életének 77-ik, szerzetesi fogadalmúak 47-ik évében, f. hó 5-én reggeltől 8 órákkor hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése f. hó 6-án d. u. 3 órakor lesz, az óvári sz. ferecrendiek zárdaéből. Az örök világosság fényeskedjék neki! Kolozsvárt, 1902. Junius 5-én.“ R. i. p. s.!

— **Urnapját Kézdivásárhelytől** rendkívül fényes és pompával tilték meg. Nemcsak Kézdivásárhely város, de a vidékről keresztek alatt beözönlött rom. kath. hívők nagy serege, egy pár ezer ember vett részt a magaslatos szép ünnepen, melynek fényét nagy mértékben emelte az a kedves körülmény, hogy a szent misét Pál István apát kanonok, az erdélyi rom. kath. státus referense celebrálta, teljes főpapi ornatusban s ugyancsak ő vezette a körmenetet is a főterem Dávid Antal, Dávid István, Fejér Antal és Vertán Vencel egyháztanácsosok által följáratott díszes oltárokhoz. Az infulus misében segítettek: Koch Sándor, Kovács Bernadín, Asbóth Viktor, Dénes Béla, Hassák Vidor, Hermann Mihály, Mártonyi Lukács, Tamási Imre helybeli áldozó papokon kívül Balázs Ferencz torjai, Markaly Antal, szentléleki, Kalit Ferenc csernatonai, Balogh Mihály polányi plebánosok, Tunyogi Csapó Endre torjai s Karabély Rezső helybeli segédlelkészek. A nagy ünnep jelentőségét behatóan s hatásosan méltató szent beszédet Söllym Géza gelencei plebános tartotta. Mise közbe, valamint a 4 oltárnál az áldás osztásakor alkalmával a királyi honvédség egy százada adott soroztat Rápolthy Gábor főhadnagy vezetés alatt. A körmenet tényéhez nagyban hozzájárult mintegy 80—90 gyönyörű fehér ruhába öltözött kis leány kísérete, kiknek élén három kis leány haladt piros, fehér és zöld ruhában, a hit, remény és szeretetnek virágokból készített csinos jelvényeivel keztekben. A menyezett, mely alatt a hívek áldoztakatt. Szegéből most szerzett 1000 korona értékű új szentségmutatóban elhelyezett Oltáriszentséget a főpap, négy díszmagyar ruhás főgymnasiumi tanuló vitte s körülötte az egyháztanács tagjai lépezték sorfalat Dr. Bántfy Zsigmond főgondnok vezetésével. A körmenetnek, melynek rendezésében Tamási plebános fáradságot nem ismerő buzgalmat fejtett ki, az idő is, mely napokon át esős volt, nagyon kedvezett. s így az egész ünnep lefolyása méltó volt a nagy naphoz. Délben 1 órakor mintegy 40 terítékű gazdag ebéd volt a miuorita konvent vendégszerető asztalánál, melyen a város intelligentiájából mintegy 20-an vettek részt. Sz—d.

— **A gyulafehérvári központi Oltáregyesület** kiadásában zászlójának felszentelése alkalmából megjelen Emlékfüzet még számos példányban kapható a püspöki liceumi könyvtáromdában. Ara 40 fillér. Megvételre melegen ajánljuk.

— **Az alófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egylet** 1902. junius hó 15-én d. u. 4 órakor Gyulafehérvárt a városháza tanácstermében tartja XII. rendes közgyűlést. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó 2. Titkári jelentés. 3. Felolvasás, tartja Ujfalusi József dr. apátkanonok. 4. Műzenm- és könyvtári jelentés. 5. Pénztárnoki jelentés. 6. A választmány egygyedőének ki-sorsolása. 7. Inditványok, melyek a délelőtti választmányi ülésen tárgyalattak. Jegyzet. Ugyanazon nap délelőtti 11 órakor választmányi ülés tartatik. Gyulafehérvárt, 1902. junius 2-án. Csütő János elnök, Kóródy Péter dr. titkár.

— **A „Szent-István“ magyar Szalézi Kolegium Igazgatósága** a magyar katolikus közönséggel a következőké: közli: 1. A magyar kollegiumba való felvételre

a jelentkezések ezentúl rendszerint csak június, július és legfőbb augusztus hónapokban történnek; a belépés szeptember havában történik. 2. Aik a felvételt óhajtják, jelentkeznek levelezőlapon egyenesen az alulírt igazgatóságánál, megadván teljes címüket, hogy a nyomtatott programot megvehessen küldeni. 3. A program vétele után a belépni szándékozók küldjék be a kérvényeiket egyenesen az alulírt igazgatóságához, mellékelve a programban felsorolt okmányokat. 4. Azon folyamodók, akik ajánló okmányokat mutatnak fel, szeptember hónap egy kitűzendő napján Budapesten külön meglesznek vizsgálva és a legjobbak fognak felvételt. 5. Jötevők, akik egy egy szegény fiú élelmészését magukra akarják vállalni az élelmészeti költséget szivekedjenek egyenesen alulírt igazgatóságához küldeni. E költségeket oly módon is össze lehet hozni, hogy egyes bu-gó hívők a Segítő Szűz Mária társulatot terjesztik (e társulat szabályai és ügyítői-rei kívánatra megküldetnek és a begyűlt adományokat az iverkek egytt ide Cavagliába küldik, ahonnt az adakozók az érkeket s képtesekéket megkapják. 6. Múntán az intézetben több miséspap van, elfogadunk szent misékre pénzt kettő koronával. Cavaglia (Bielesse) Italia Május 31. 1902. Az igazgatóság.

— **Az Unió.** Az Urnapi körmenet alkalmával történt Kézdivásárhelyen. A körmeneten résztvevő mintegy 80 fehér ruhás leány élen volt három kis leány; közülök az egyik piros, a középső fehér, a harmadik zöld ruhában, kezükben a hitnek fehér, a reménynek zöld, a szeretetnek piros-színű jelvényeivel. Meglátja a három leánykat egy torjai székely atyafi s oda mondja szomszédjának csendesen: „Látod-e te, mégis van valahára unió!” A szomszéd felvilágosítja az atyafit, hogy nem az uniót, hanem a hitet, a reményt és a szeretetet jelképezi a három kis leány. E közben az oltárnál felhangzik a Kovács tanár hatalmas hangján, szép magyarsággal a János evangéliuma. A székely atyafi hirtelen oldalba bök a szomszédját s oda mondja: „Nó ugy-e mondhat, hogy az uniót jelenti az . . . Nem hallja-e kend, hogy milyen szépen énekl a pap a „Kossuth evangéliumát?”

— **Halálozás.** A legmelegebb részvétellel vettük és tesszük közzé a következő gyászjelentést. „Az alkotmány szerkesztőségének tagjai fájó szívvel jelentik, hogy nagyra becsült, szeretett bajtársuk Székely Nándor, az „Alkotmány” belmunkatársa június hó 6-án, élete 31-ik évében, hosszú, kínos szenvedés és a hadoklók szentségének buzgó övétele után, megnyugodva Isten akaratában, elhunyt. A megboldogultnak hűlt tetemei június 7-én délután 3 órakor fogtak beszenteltetni a Ferenc József-kórház (VII., Bethlen-ter 1.) halottaskamarájában. Holtteste onnan Szekesfehérvárra szállították s az ottani temetőben helyezték nyugalomra a földtámadás nagy napjáig. Az engesztelő szent mise ideje ké-sőbb állapítatik meg. Szeretettel kértünk mindenkit, hogy elköltözzön, sokat szenvedett karitásunk lelki ügyéért imádkozzék. Budapest, 1902. június 6. Isten, légy irgalmas hozzá és vedd föl lelkét országodba. Engedd kegyelmesen, hogy az örök világosság fényszedjék neki.” Az Istenben boldogultnak temetésén meghatóan nyilvánult azon odaadó szeretet, melylyel iránta mindenfelől viselkedtek. R. i. p. s.!

— **A leánykereskedés ellen.** Őszentelt a bizottság. Valami gyűlést tartottak. A gyűlésen, mint a gyűléseken rendszeren, megjelent egy csomó ember. Nagyobbak és kisebbek.

A mi gyűlésünkön azonban hölgyek is voltak. És ez nagyon természetes. Mert ez a gyűlés egy gyalázatos dolog ellen akart határozatot hozni. A leánykereskedés volt az egyedüli tárgya. Igazán rettentő nyavalya. Mert hiszen — akárhogy takargassunk is a dolgot — a külföld ismer bennünket a szép asszonyainkról és leányainkról. De ezt a ta-

pasztalatot nem itt Magyarországon szerzi, mert édes-kevé-s külföldi mérészkedik hozzánk Ázsiába, hanem szerzi Bukarestben, Belgrádban, Triesztben, Párisban, Berlinben, Rio de Janeiroban, Melbourneban és tud' Isten még bol. Mert a lelketlen és gaz leánykereskedők a jó magyar árut, a kiváló magyar portékát elviszik a nagy világ legtávolibb részeibe. Magyar iparcikket csak egyet találaz mindenütt: a magyar leányt; és a mint mondják, ennek az iparcikknek igen nagy a kelete. Szeretik és folyton nagyobb megrendeléseket tesznek a külföldi nagykereskedők. Ügynökeik beutazzák egész Magyarországot és csalogatva, csábítva, tündérszöveget, álmvilágot varázsolva elbűb, viszik ki az országból. Ha a szép szó nem használ, erőszakhoz folyamodnak.

A szegény áldozatok javarésze nem tudja, hogy miről van szó. Állást, foglalkozást igénynek nekik. Könnyű munkát, jó életet, szép fizetést. A fiatal leányuk pedig éppen a legnagyobb bibája, hogy idealizmusában sokat hisz, holott nem szabadna neki. Ez a bizsékenysége okozza a vesztét. Mikor kiért a külföldre, tudatára jön az ocsmányoságuk, a melyet vele tettek. De mit tegyen? Annyi pénze nincs, hogy visszautazhassék. Ott nyomorogjon az idegen nagy városban? A becsülette ugy is oda van és a legtöbb megadja magát sorsának. Nyomoru és szegényteljes életet él; cifra nyomorúság környékezi. Csillagol leaz a rubája, de sőtét a lelke. Először undorodik, aztán elfárad. Közönyösségében mindegy neki minden. Hogy véu korában micsoda sors éri, azzal csöppet sem törődik.

Ezekkel a szomoru állapotokkal foglalkozott az a bizottság. Egy nótája festette legrikítóbb színekkel az áldozatok sorsát. Egyesek azt mondták, hogy nagyon színezett. Mi azt tartjuk, hogy keveset mondtott nagyon. Színezzen jobban, vesse a legelesebb fényugarakat erre a dologra, hogy az árnyék is sokkal sötétebbnek lássék, talán megmozdul majd a humanus emberiség; talán megindul az a mozgalom, melyet az irgalom és emberszeretet, a vallás és erkölcs egyaránt előírnak. Talán sikerül majd megmenteni a leányokat és a körmtkre koppantani azoknak a lelketlen, gazoknak kik a maguk zsebe megtömhése céljából nem riadnak vissza attól, hogy tizek, százak, sőt ezrek életét megrontsák és ugy az egyeseiket, mint a családokat aljas, hitvány, törvénybelsőző módon szentesítleneké tegyék.

## P á l y á z a t.

— *A szászfenesi* róm. kath. elemi népiskolánál a tanító-női állás elbáloázás folytán Eresdedésbe jöven, arra ezenel jelen évi július hó 15-ig terjedőleg pályázatot hirdetek. Javaldalmazása évenkint a következő: 1. 60 kor. államsegély havi előleges részletekben. 2. A helybeli róm. kath. iskola alából 120 kor. utólagos részletekben, még pedig július 1-én 60 kor., december végén 60 kor. 3. Természetenben ideglenes lakás két csinos szoba, 1 télyári konyha pincével ellátva, veteményes kert, és egy kitűnő-vizű új kút. Köteleessége leaz, az iskola-szék által kijelölendő három osztályban a tanköteles fiúk és leányok önálló tanítása, vallásos nevelése, és a leányokat a női kézi munkában oktatni, mindenuap az Isten házába vezetni, ugy a tartatai szokott körmenetekre is és rájuk felügyelni. Pályázni kívánó róm. kath. vallásos tanító-nők keresztlevéllel, tanító-női oklevéllel, s netalán eddigi szolgálataikat igazoló bizonyítványokkal fölszerelt folyamodványaikat a fent jelzett határidőig Szászfenesre (Kolozsm.) az iskola-szék elnökségéhez címezve benyújthatják. Szász Fenesen, 1902. június hó 4-én.

Péter Főzsef,  
isk. széki elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Ágost.  
Szerkesztőtársak: Eröss József, Kárpiss János, Péter János dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.